

ביהמ"ד "מאור היים"
 ✦ ✦ ✦

מאור השבת

בטאון תורני - להלכה, הגות ומחשבה
 שיע"י איגוד הניכי ישיבת "מאור התלמוד" קרית ספר ✦ שנה ד' ✦ גליון 167

מברכין החודש כסלו ר"ה: ימים א' ב'
 המולד יום א' 12:14 41 הלקים

פרשת תולדות
 כ"ט השון תשע"ד

בס"ד

מדברי מורנו ראש הישיבה שליט"א

קבלת עול תורה

ואמר מן הגרי"ז זצ"ל, שהוא הדין בכל הנעשה כאן בשמירה האלוקית על ארצנו הקדושה, שהכל נעשה בזכות לומדי התורה המתמסרים עליה בלב ונפש. תשאלו: הרי אם כך, היה מגיע הרבה יותר, וגם לא היו צריכים להיות כל כך הרבה הרוגים? - התשובה היא שסוף סוף נעשים הדברים בידיים אחרות המקלקלות לנו את הזכות הזאת. והוסיף ואמר, כי אם נתאמץ יותר ונגדיל את זכותנו, נוכל לקבל דברים באופן ישיר מידו המלאה, הפתוחה הקדושה והרחבה של הקב"ה.

דברים אלה נכונים תמיד, בכל עת ובכל זמן, ונוגעים לנו גם עתה. הננו מוקפים אויבים מבחוץ, אשר "על עמך יערימו סוד, אמרו [רח"ל] לכו ונכחדם מגוי ולא ייזכר שם ישראל עוד" (תהלים פג, ד-ה), ו**מון הגרי"ש אלישיב** זצ"ל אמר לכבוד אחי המרא דאתרא שליט"א, שסכנת האיום מאיראן היא אותה סכנה רח"ל של מלחמת העולם השנייה, וראוי להרבות בתפילה ותחנונים להינצל ממנה.

הננו מוקפים גם בשונאי תורה המבקשים לפגוע ולעקור לומדי תורה מישראל, וכפי ששמענו כמה וכמה פעמים ממרן הגרא"ל שטיינמן שליט"א זוהי גזרת שמד ממש, כי פגיעה כלשהי בעוסקי התורה היא פגיעה באפשרות הקיום של הכלל ישראל בכלל ובארצנו הקדושה בפרט.

כולם מתחזקים ומוכנים למסור נפש לא להיכנע ולא להתפתות לשום פיתוי כלשהו שיפגע בעסק התורה, אבל עלינו לדעת כי מסירות נפש זו אינה מתחילה מתוך ההחלטה להילחם כשיבואו לקחת אנשים מתוך בתי המדרשות רח"ל.

כדי למנוע מצב זה עלינו להחליט להתמסר ולמסור נפשנו על חיזוק השקידה בתוכנו, הימנעות בעיסוק בכל מיני דברים שאינם שייכים לנו, והקדשת כל לבנו לידיעת התורה והבנתה ולקניית כל המעלות העליונות שכל כך מרחיב בהן הרבינו יונה וכותב עליהן שבעבור המעלות הללו נברא האדם, "ומה תקות הנברא אם לא ישים עמל נפשו ועיקר עסקו בדברים שנברא בעבורם?" (שע"ת שער ג אות יז).

יחד עם זאת נתחזק בתפילה ובבקשת רחמים לפני השי"ת, ואז נזכה ששומר ישראל ישמור שארית ישראל ואל יאבד ישראל האומרים שמע ישראל.

ואם יעזרנו השי"ת, נזכה על ידי התחזקותנו לקבל פני משיח צדקנו ותמלא הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים.

ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק (כה, יט)
 על ידי שכתב הכתוב 'יצחק בן אברהם' הוזקק לומר 'אברהם הוליד את יצחק', לפי שהיו ליצני הדור אומרים מאבימלך נתעברה שרה, שהרי כמה שנים שהתה עם אברהם ולא נתעברה הימנו, מה עשה הקב"ה, צר קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם, והעידו הכל אברהם הוליד את יצחק, וזהו שכתב כאן 'יצחק בן אברהם' היה, שהרי עדות יש ש'אברהם הוליד את יצחק' (רש"י)

ידועים דברי **מון הגרי"ז** זצ"ל ששאל, מה היה עניינם של ליצני הדור לומר כי מאבימלך נתעברה שרה, והרי סוף סוף גם עליה נאמר "הבת תשעים שנה תלד", והיה זה נס גדול שעשה הקב"ה?

והשיב, כי ליצני הדור אינם אומרים שהקב"ה אינו עושה נסים, אלא שהנם אומרים שהנסים נעשים לאבימלך ולא לאברהם אבינו...

דברים אלו נאמרו בעיצומה של המלחמה בארץ ישראל בשנת תש"ח, בשעה שהארץ כולה היתה בסכנת נפשות. מן זצ"ל בא לזרז את לומדי התורה להתחזק בשקידתם, בתפילתם ובהכרת ערכה של תורה, והוא אמר: "עם תום המלחמה, כאשר יעזור הקב"ה לכלל ישראל ויצילם מכל צרה וצוקה, יאמרו ליצני הדור כי הדברים נעשו בזכות אותם חיילים שלחמו במלחמה, ולא יזכרו את האמת האמיתית, שכל מה שנעשה עם הכלל ישראל הנו מכח היותם עם ה' העוסקים בתורתו ובעבודתו, ומכח רחמי שמים המתעוררים על הכלל ישראל אשר הם 'גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו בכל קראנו אליו'".

כששאלוהו: הן בכל אופן נעשים דברים המוצאים לפועל על ידי אלו המתעסקים במלחמה הגשמית? - השיב להם מן הגרי"ז בסיפור:

בשעה שהשתדן אחד מבני גאון ישראל ותפארתו, ה'בית הלוי' זצ"ל, והיה השידוך שידוך עשיר מאוד, כפי שהיה נהוג אז, שבכך קבלו את האפשרות לשקוד על התורה ועל העבודה במנוחת והנפש, וזאת היתה האפשרות היחידית לכך [כי לא היו 'כוללים' וכיוצא בזה]. חשש אפוא האב הגדול שתתעורר בלב הבן הצעיר איזושהי מחשבת גאווה.

קרא לבנו ואמר לו: "האם אתה סבור, שאת הסכום הגדול נתנו בזכותך? הרי אין זאת אלא משום כבודם שרצו להשתדך עם הרב מבריסק, ומשום כך נתנו את הסכום. ואם תשאל: אם זה לכבודך, הרי היו צריכים לתת סכום הרבה הרבה יותר גדול? אשיב לך, כי בכל אופן הסכום ניתן לידך ועל ידך ולכן הסכום אינו כל כך גדול..."

הליכות והלכות

הרב ש. וולך

הוספות ותיקונים יתקבלו בכרכה

שאלה: כשנכנס הרב ד. לביתו, ראה שעל השולחן מונח בקבוק יין מגולה בלא הפקק שעליו, ונסתפק אם יוכל לקדש על יין זה בשבת, והאם יש חילוק בין קידוש להבדלה?

דיני גילוי, זיון שנתגלה לקידוש

וכי תגשון עור לזבח אין רע וכי תגישו פסח וחלה אין רע הקריבהו נא לפחתך הירצך או הישא פניך (מתוך ההפטרה)

גילוי משום סכנה

גילוי כיון דבזמנם היה אסור משום ספק סכנתא (כ"כ בס' שמירת הנפש עמ' קט"ו מרשימות הגר"ק בשם החזו"א).

בספר הל' שבת בשבתו לגרמ"ק (ח"א בסופו) כתב סברא מחודשת להקל דיני גילוי בזמן הזה דכיון דנתבאר דשיעור הזמן שנאסר הוא בכדי שיחזור לחורו וכיון שאצלו לא מצויים נחשים נמצא לעולם משערים הגילוי בכדי שיחזור לחורו שבמקומות הרחוקים ששם מצויים נחשים ועד שיעור זמן זה א"צ להחמיר דמעיכרא כך היתה התקנה דעד שיחזור לחורו אין בו משום גילוי.

יין מגולה לקידוש:

איתא בב"ב (צ"א א) אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב אין אומרים קידוש היום אלא על היין הראוי לינסך ע"ג המזבח. ולמסקנת הגמרא אמרינן דאתי למעוטי יין שריחו רע ואיבעית אימא למעוטי יין מגולה, ובאופן שאסור משום גילוי אז פשיטא שאין מקדשים עליו דהרי אסור בשתיה אלא קמ"ל דגם באופן שאין בו משום גילוי כגון דעבריה במסנתת ואליבה דרבי נחמיה שמועיל סינון להתיר המים בשתיה, אעפ"כ פסול לניסוך ולקידוש משום "הקריבהו נא לפחתך" דילפינן מהך קרא דכל דבר מגונה שאין הפחתים והשרים החשובים משתמשים בו פסול לקרבן וה"ה לקידוש.

ובטור (סי' רע"ב) מביא בשם הר"צ גיאיות דאפילו בזה"ז שאין מקפידים על גילוי כיון שאין נחשים מצויים אין מקדשים על יין מגולה, וכ"פ בשו"ע (שם). ולמד כן מד' הגמ' דכמו דלא מהני עבריה במסנתת אף שאין בו חשש סכנה ה"נ בזה"ז אף דאין סכנה מ"מ אסור לקידוש. אף דלכאורה יש לחלק טובא בין אופן דכבר היה בו ארס אלא שסינו דמ"מ נחשב מאוס לניסוך ולקידוש משא"כ בזה"ז דמעולם לא נמאס.

שיעור הזמן שנפסל לקידוש: כתב המג"א (סק"א) דאפשר דאם עמד שעה מועטת מגולה אין קפידא ובפרט במדינות אלו שהיין ביוקר ואף השרים החשובים אין מקפידים אלא בזמן מרובה שכבר נשתנה טעמו. וכ"פ המ"ב (סק"ג) דבשעה מועטת שלא נמר טעמו אין להקפיד, ובשם החי"א כ' דמי שמקדש על שכר כיון שאינו ביוקר כמו יין יש להקפיד על מגולה אפילו שעה מועטת, אמנם לענין דיעבד כתב המ"ב שאין להחמיר כיון דבמג"א מוכח דאפילו במקום שהיין בזול אין קפידא בשעה מועטת. [ובעבר עליו לילה בגילוי פסול לקידוש אפילו לא נמר טעמו כ"כ בקובץ תשו' (ח"ג סי' מ"ה בד"ה והנה במג"א)]

נ' כונת המ"ב דבא לבאר ד' המג"א דמתחילה כתב להתיר בעמד מגולה שעה מועטת ומשמע דרק בזמן מועט מותר, ושוב כ' להתיר כל שלא פג טעמו ושיעור זה הוא הרבה שעות, ומיישב המ"ב דבשעה מועטת מותר אפילו במקום שהיין זול ומה שמתיר בזמן מרובה היינו במקום שהיין ביוקר שאף החשובים אין מקפידים בדיעבד על יין שנתגלה כל שלא נמר טעמו.

יין מגולה להבדלה: הביאור הלכה (שם בד"ה על יין) מביא שבחי' הגרע"א נסתפק אם אפשר להבדיל על יין מגולה והטעם לחלק בין קידוש להבדלה, דכיון שאפשר להבדיל על חמר מדינה ממילא לא גרע יין שנתגלה מחמר מדינה (וכמו"כ נפק"מ לקידושא רבה) והביאור הלכה תמה דכיון שהפסול משום הקריבהו נא לפחתך אין לחלק בין יין לחמר מדינה וגם בחמר מדינה יש פסול דמגולה. ובשוב ד' הגרע"א ראה בקובץ תשובות למרן הגר"ש (ח"ג סי' מ"ה) דמאריך בזה ומוכיח שיש דעה בראשונים דאף דאמרינן דפסול משום הקריבהו נא וגו' אי"ז טעם לפסול לקידוש, אלא לקרבן, ומה דפסול לקידוש הוא מטעם דבעינן יין הראוי לנסכים, וממילא דכל היכא דחמר מדינה כשר ולא בעינן יין הראוי לנסכים ואף מגולה כשר.

יין שנתגלה זמן מועט: נתבאר מד' המג"א דאין קפידא בגילוי זמן מועט ואף דהחי"א כ' להחמיר במקום שאין היין ביוקר נ' דאין כונתו לזמן מועט אלא לשעה מועטת של המג"א והרי ודאי מסתבר שאין הפחתים והחשובים מקפידים על גילוי של רגע קטן, אמנם מ"מ לכתחילה כ' בקובץ תשובות (שם בד"ה אך כל זה) דיש ליזהר מגילוי אפילו רגע, עי"ש.

מקור הדין: איתא בתרומות (פ"ח משנה ד') ג' משקין אסורים משום גלוי המים והיין והחלב ושאר כל המשקין מותרין. והטעם משום דחוששים שמא שתה מהם נחש והטיל בהם ארס וכמבואר במשנה שם כמה ישהו ויהיו אסורין כדי שיצא הרחש ממקום קרוב וישתה. ונתבארו דינים אלו בסוגיא בע"ז (דף ל') וברמב"ם (פ"א מהל' רוצח ושמירת הנפש).

איזה משקין אסורים בגילוי: במשנה (שם) ג' משקין אסורים משום גלוי המים והיין והחלב ושאר כל המשקין מותרין. וברמב"ם (פ"א מרוצח ושמיה"נ ה"ז) מנה גם דבש וציר. והטעם בזה כמש"כ הרמב"ם שם שאין בעלי הארס שותין אלא ממשקין אלו.

שיעור הזמן שנאסר משום גילוי: בחולין (י' א') מבואר דאם נתגלה בשיעור זמן שיצא הנחש מתחת אוזן הכלי עד שיחזור לחורו אסור משום גילוי. וכ"פ הרמב"ם (שם הל' י"א). והנה שיעור זה הוא רגע מועט אמנם בירושלמי איתא דאם נכנס ויוצא בחדר מהני להיות המשקה שמור וכ' בס' שמירת הנפש (לרמ"ז שטיגל) עמ' קל"ח בשם הגר"ש דיש מקום להקל בזה בזה"ז שנוהגים להחמיר בגילוי ע"פ הגר"א ולא מדינא וכדלהלן.

גילוי בלילה: איתא בצוואת ר"א הגדול (סי' ס"ב) וז"ל "הוי זהיר שלא תשתה מים מגולים בלילה כי כמה מקטרגים משתכחים בעולם ובהם יוקשים בני אדם וחסרים כדגים הנאחזים בפח". ומבואר שיש קפידא על גילוי בלילה מטעם מזיקים והוא ענין נוסף מלבד הדינא דגמרא משום חשש נחשים.

וכן איתא במסכת דרך ארץ רבה (פ"א) השותה משקין מגולין שלנה עליהן הלילה דמו בראשו. ומבואר ג"כ שיש קפידא בגילוי בלילה אמנם במס' דר"א משמע דהקפידא דוקא במגולה כל הלילה. ולכאורה מאחר והקפידא על גילוי בלילה אינו מטעם ארס של נחש אלא כמבואר בצוואת ר"א הגדול משום מזיקים צריך להיות האיסור בכל המשקין ולא דוקא במים יין וחלב, וראה שמיה"נ (לרמ"ז שטיגל) עמ' קמ"ד תשובה מהגר"ק שליט"א.

אדם עומד ליד המשקין: כתב הרמב"ם (פ"א משמה"נ ה"א) כל המשקין האסורין משום גילוי שנתגלו בין ביום בין בלילה אסורין ואפילו היה בצדן אדם ישן אין אימת ישן על הזוחלין. ומבואר דאם עומד אדם ליד המשקין לא נחשב מגולה ואפילו שאינו מביט על המשקין לראות שלא שתה מהם נחש, והטעם בזה דאין הנחשים שותים בפני בני"א, אמנם בישן לא מהני דאין אימת ישן על הזוחלין.

ויש לברר מהו שיעור הקירוב שנחשב שמירה מפני הנחשים ועד איזה מרחק יהיה האדם מהמשקין ויציל מפני איסור גילוי ואין הדין נבמצא בחדר אחר ויכול לראותו. ראה שמירת הנפש סי' ט'.

גם בחדר חשוך מהני מה דאדם עומד בחדר ולא אומרים שאין הנחש רואהו. שמיה"נ עמ' קל"ט בשם הגר"ש.

בזמן הזה: כתבו הראשונים דבזמן הזה שאין מצויין נחשים לא נוהג איסור זה, וכ"פ הטור יו"ד (סי' קט"ז) והשו"ע (שם).

כתב בפאת השלחן (סי' ב' אות כ"ה) דבארץ ישראל ומצרים שכיח בהו נחשים יותר מבשאר ארצות וע"כ בעל נפש יחמיר במקומות אלו בכל דיני גילוי. וראה סי' שמיה"נ בארוכה בזה.

דעת הגר"א בגילוי בזה"ז: שיטת הגר"א ז"ל להחמיר בכל דיני גילוי בזמן הזה וטעמו משום דתקנת חז"ל אף שאמרו הטעם לתקנה מ"מ יש עוד טעמים ולכן אף שבטל טעם התקנה מ"מ התקנה לא בטלה. ראה מעשה רב (צ"ה) ופאת השלחן דיני אר"י סי' ב' אות ל"ב ומשך חכמה פ' בא עה"פ החודש הזה לכם. והנה העירו להקשות ע"ד הגר"א מהגמ' בע"ז ב' ל' דאף אם שתו ט' בני"א ולא מתו אסור לשתות ממנו עוד שמא יש בו ארס ששוקע ולכאורה לפ"ד הגר"א ת"ל דיש איסור גם כשאין חשש של ארס.

לפי הגר"א יש להחמיר בכל דיני גילוי כמו בזמן חז"ל ואפילו בספק

פנינים מפרשת השבוע

לע"נ האשה החשובה מרת מלכה בת ר' יעקב אריה הלוי ע"ה

יצחק נזהר מלהוציא שקר מפיו

וַיִּשְׁאַלוּ אֲנָשֵׁי הַמְּקוֹם לְאִשְׁתּוֹ וַיֹּאמֶר אַחֲתִי הוּא כִּי יָרָא לְאֹמֵר אִשְׁתִּי
כִּן יִהְיֶה אֲנִשֵּׁי הַמְּקוֹם... (כו, ו)

יצחק חושש לומר שרבקה היא אשתו, פן יהרגוהו אנשי המקום בכדי שיוכלו לשאת את רבקה.

אמנם לשון התורה מוקשה, שהיה צ"ל "כי ירא לאמר אשתי פן יהרגוהו אנשי המקום", ולא פן יהרגוני אנשי המקום. [שהרי התורה מבארת מדוע יצחק שינה ואמר אחותי, מפני שחשש שאנשי המקום יהרגוהו (ולא יצחק אומר הטעם פן יהרגוני)].

מבאר המהרי"ל דיסקין יצחק אבינו ע"ה לא הוציא שקר מפיו, וגם כעת בחוששו מהסכנה נמנע מלהוציא שקר מוחלט מפיו.

ולא יכול לומר "אחותי היא" כפי שאמר אברהם אביו, משום ששרה אכן היתה אחותו מאביו, אך רבקה לא היתה אחותו, וע"כ לא רצה לומר שקר מוחלט.

וע"כ כששאלו את יצחק על רבקה אם היא אשתו התחכם ואמר: מה אתם שואלים אותי מי היא? היא אחותי, הרי אפילו היא היתה אשתי לא הייתי מגלה לכם זאת משום שהייתי חושש שיהרגוני משום כך,

נמצא שיצחק אמר להם כל זאת, "אחותי היא", ואף אם היתה אשתי הייתי חושש לגלות זאת "כִּי יָרָא לְאֹמֵר אִשְׁתִּי פֶּן יִהְיֶה אֲנִשֵּׁי הַמְּקוֹם".

כלומר שאין מילים אלו של התורה להסביר מדוע אמר אחותי היא – ואז מתאים לומר כי ירא פן יהרגוהו, אלא יצחק אמר זאת לאנשי גרר שלא אומר שהיא אשתו שמה יהרגוני אנשי המקום.

בגדי החמודות שייכים ליעקב

וַתִּקַּח רַבֵּקָה אֶת בְּגָדֵי עֶשָׂו בְּנֵה הַגְּדָל הַחֲמֹדֹת אֲשֶׁר אָתָּה בְּבִית
וַתִּלְבַּשׁ אֶת יַעֲקֹב בְּנֵה הַקָּטָן (כו, טו)

והלא כמה נשים היו לו והוא מפקיד אצל אמו, אלא שהיה בקן
במעשיהן וחושדן (רש"י)

בגדי עשוי החמודות הם הבגדים שהיו אצל אדם הראשון והתגלגלו לידי נמרוד ועשו הרג את נמרוד ולקח הבגדים, וכיון שלא סמך על נשותיו וחשש שיגנבו בגדיו ממנו העדיף להפקידם אצל רבקה אמו.

שליחות יד בפקדון – היתכן?

ויש להתבונן ולתמוה היאך בגדה רבקה באמון שנתן בה עשו ולקחה את בגדיו להלביש את יעקב, וכי רבקה לא חששה לאסור גזל?

והקושיא כפולה ומכופלת שהרי חז"ל מבארים שכשלקחה שני גדיי העיזים להכין מטעמים ליצחק, אמרה ליעקב "וקח לי שני גדיי עיזים" ואין כאן גזל שמשלי הם שכן כתב יצחק בכתובתה ליטול שני גדיי עיזים בכל יום (רש"י כו, ט), ומדוע לא חששה לקחת את בגדי עשו. [ועוד להשתמש בזה כנגדו]

מדוע עשו כופר

כספר זרע ברוך לרבי ברכיה ברוך (תלמידו של בעל המגלה עמוקות) עומד לבאר מדרש פליאה וע"פ ביאורו יבואר גם קושיא הנ"ל.

חז"ל (ב"ר ס"ג יא) במדרש על הפסוק "ויזוד יעקב נזיד" אמר לו מה טיבו של נזיד זה אמר לו שמת אותו זקן אמר באותו הזקן פגעה מרת הדין אמר לו הין, אמר אם כן לא מתן שכר ולא תחיית המתים,

מבואר שמתתו של אברהם גרמה לו לפריקת עול, והדבר תמוה וכי עשו היה סבור שאברהם יחיה לעולם, וביותר קשה שאמר אף באותו זקן פגעה מרת הדין, והרי הזכיר בדבריו שאברהם היה זקן, ואין זה תמוה שמת?

בגדי החמודות – בגדי כהונה

ונראה לומר – אומר הזרע ברוך – שעשו תמה על הזמן שמת אברהם, שהרי באותו יום בא עשו מן השדה עיף ומבואר בפרקי דרבי אליעזר (פכ"ד) שבאותו היום הרג עשו את נמרוד ולקח ממנו את הבגדים שעשה הקב"ה לאדם הראשון [שהיו אצל נח בתיבה וחם לקחה והנחילה לנמרוד]. (וע"ע בגמ' ע"ז יא: אחת לשבעים שנה...ומלבישים אותו בגדי אדם הראשון)

וכתבו חכמי האמת שאותם בגדים שעשה הקב"ה לאדם הראשון היו בגדי כהונה לעבודת הבכורות (וע"י בעל הטורים בראשית עה"פ ויעש להם אלוקים כתנות עור וילבישם) אלא מפני שחטא ניתנה הכהונה לאברהם אבינו

(כמבואר בילקוט עה"פ ואעשך לגוי גדול), נמצא א"כ שאותם בגדים היו שייכים לאברהם אבינו רק שבאותו הזמן היו אצל נמרוד אויבו הגדול של אברהם אבינו.

אברהם ונמרוד מתו באותו יום

א"כ מוכן מה זעזע את עשו וגרם לו לכפור בכל, שהרי באותו יום שמת אברהם הרג את נמרוד אויבו הגדול של סבו, ובא מן השדה עיף ויגע עם בגדי אדם הראשון למוסרם לאברהם אבינו שישמש בהם ככהונה גדולה וינחילנה ליצחק בנו ואח"כ יעברו הבגדים אליו היות והוא הבכור.

כאשר בא לבית ורואה הוא את יעקב מבשל נזיד ומתברר לו שבאותו היום שנהרג נמרוד אויבו הגדול של אברהם, גם אברהם מת, גרם לו הדבר זעזוע עמוק ואמר אף באותו זקן פגעה מרת הדין, א"כ לית דין ולית דיין, דמקרה אחד לצדיק ולרשע, וע"כ עמד ופקר, ואם היה מת אברהם ביום אחר אי"י תימה גדולה שהרי היה זקן ושבע ימים אך שימות באותו היום שמת אויבו הגדול ולא ראה אברהם במות אויבו הגדול א"כ לית דין וכ"ו.

מכרה "כיום" את בכורתך

ומשום כך כשראה יעקב את בגדי אדם הראשון בידי עשו וראהו כופר בעיקר מיד בקש לקנות הבכורה מעשו, שהרי לא יתכן שכופר כזה ישמש ככהונה ח"ו, וע"כ אמר "מכרה כיום את בכורתך ליי" שביום זה פקר וע"כ מיד קנה הבכורה מעשו.

נמצא שבגדי אדם הראשון שהם של הבכור העומד לכהן לפני ה' שייכים כעת ליעקב שהוא הראוי לכהונה.

ומעתה מוכן מדוע אין רבקה חוששת לגזל ונותנת בגדי עשו החמודות ליעקב, שהרי בגדים אלו שייכים לו, ומכיון שרצתה שהברכות יהיו על עניני העבודה ע"כ נתנה אותם ליעקב בכדי שיריח את ריח בגדיו וברכו.

אוהבי ושונאי מת כאחד

וכדבריו ממש נמצא בתנחומא ישן (הוצאת באבער) "ויזוד יעקב – כנס עשו מן השדה וראה פניו של יעקב מפוחמות, א"ל מה את עושה, א"ל אין את יודע שמת אברהם זקנינו ואני עושה תבשילין, וילך להברות עליו, א"ל עשו, אהבי ושונאי מתו כאחד, אברהם מת ונמרוד מת, ומה זה לי בכורה".

חוש השמיעה והמישוש – מה עדיף?

וְלֹא הִפְּיֹרוּ כִּי הָיוּ יָדָיו בְּיַדֵּי עֶשָׂו אַחֲיוּ שְׂעִרְתָּהּ וַיִּבְרַכְהוּ (כו, נג)

יש להבין מדוע יצחק הכריע שהעומד לפניו הוא עשו משום שהיו ידיו שעירות, והרי הקול קול יעקב וא"כ יש סתירה בין מה שהידיים מראות לבין מה שהקול מראה, ומה עדיפות יש לביורו של הידיים יותר מהביורו של הקול.

וביותר קשה, שסומא מותר באשתו ע"י טביעות עין דקלא, וכאן סמך על חוש המישוש יותר מאשר חוש הקול?

זה אינו קשה – אומר האור החיים הק' – משום שהקול עשוי להשתנות ע"י המדבר או ע"י השומע, אך צורת הידיים אינם עשויים להשתנות וא"כ הוא סימן מובהק [ומשא"כ בסומא שא"א להכיר ע"י המישוש ורק הקול הוא המוכיח שזו אשתו]

אמנם קשה שמבואר שעדיין לא היה בטוח שזה עשו ולכך חזר ושאל "ויאמר אתה זה בני ויאמר אני" (פסוק כד), וא"כ מה התוסף עוד ליצחק בכך ששאלו "האתה זה בני"?

מבאר התולדות יצחק [לרבי יצחק קארן], שיצחק סמך על שלושה חושים שהוכיחו שזה עשו כנגד חוש אחד שהורה שזה יעקב.

שמחד חוש השמיעה הורה שזהו "קול יעקב", אך מאידך בדק אותו ע"י: חוש המישוש הורה שזהו עשו.

חוש הטעם לראות שהמאכל הוא בטעם חית השדה, וע"כ הביא יעקב גדי עיזים שטעמו כטעם הצבי (רש"י כז, ט), כאשר אהב, כי טעם הגדי כטעם הצבי).

חוש הריח באמרו ראה ריח בני כריח שדה.

נמצא שיצחק בירר הענין ע"י שלושה חושים [מישוש, טעם, וריח] שהוא עשו, ומאידך חוש השמיעה הורה שהוא יעקב, והוא הוסיף לברר ע"י בקשת המאכל והרחת הריח.

מעשה חכמים

וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יָשֵׁב אֲהָלִים (כה, כז) – אהלו של שם ועבר

נוהג היה מרן הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל לערוך מזמן לזמן ערבי מגבית לטובת ישיבתו, ישיבת ליקווד, שבהם היו מזומנים ומסוכים שועים מפורסמים. ובכינוסים אלו היה מאריך בדברים על החשיבות הרבה של התמיכה בלומדי התורה, עד כדי כך שלעתיד בעוה"ב יזכו ה"יששכר וזבולון" לאותו שכר, וזה לצד זה יישבו מוקפים באורה של תורה, בני הישיבות עמלי התורה ביחד עם תומכי התורה, שבזכותם ישנם לומדי תורה.

כד בכד, בהודמנות זו היה גם מעודד, מדרבן ומעיר לבם ואזנם של העשירים, שלמרות הזכות שנפלה בחלקם להיות מתמכין דאורייתא, בכל זאת חייבים אף הם להשתדל עד כמה שאפשר לקבוע עתים לתורה.

באחד מהכינוסים האלה פנה אחד מהעשירים בשאלה להגרי"א קוטלר:

"מדוע עלי לקבוע עתים לתורה, אם לפי התיאור החי של ראש הישיבה על ידי שאתמון בלומדי התורה אזכה לשכר זהה לשלהם, אמשיך ואעסוק בעסקי המסועפים, אשתתף בלימוד עמלי התורה ע"י תמיכתי הכספית, ולאחר מלאת ימי בעוה"ז כשאגיע לעולם העליון יהיה מוכן עבורי חלקי, חלק של לומד ועמל בתורה מימים ימימה?!"

בקשב רב הטו הגרי"א קוטלר אזנו לשאלתו של אותו עשיר נדיב לב, וכשסיים ענה לו במתק לשונו:

"אמת וצדק אתה דובר, כי שם בעולם הבא תזכה לשבת ולהתענג ביחד עם לומדי התורה, אבל – המשך הגרי"א – מה עם העולם הזה שלך? כיצד אתה מרשה לעצמך להפסיד בעולם הזה את המתקנות המופלאה, אותה טועם ומרגיש בכל רגע ורגע הלומד תורה?!"

(הגרי"א קוטלר זצ"ל – יום הזכרון יחול ביום שלישי, ב' בכסלו)

משל ונמשל

וְהִי יִצְחָק בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה בִּקְחָתוֹ אֶת רַבְּקָה בַּת בְּתוּאֵל הָאֲרָמִי מִפְּדֵן אֲרָם אָחוֹת לְבֶן הָאֲרָמִי לוֹ לְאִשָּׁה (כה, ט)

להגיד שבתה שהיתה בת רשע ואחות רשע ומקומה אנשי רשע (רש"י)

מדוע כשהתורה אומרת שיצחק היה בן ארבעים שנה חוזרת התורה ומפרטת יחוס רבקה ומשפחתה?

משל:

העשיר הידוע רוטשילד חיפש פעם אדם 'מבין', היודע להעריך אבנים טובות וכדומה.

באו לפניו שני מבינים כאלו, כל אחד בפני עצמו, להציע עצמם. נתן להם הברון אבנים טובות להעריך, ושניהם העריכו באותו הערך בדיוק, זה כמו זה, את ערך הכסף והמדה והמשקל. לא ידע רוטשילד לשית עצה בנפשו את מי מהם לקחת לתפקיד.

ואז נפל לו רעיון לעמוד על טיב הכנתם, ומבלי לגלות לאיש לקח אבן טובה חשובה, לכלך אותה בבוץ, שלא יהיה ניכר שזו אבן יקרה, והניחה על הארץ בתוך הגן שלו, היכן שהוא מטיל בכל יום. פנה אל שני המבינים המתחרים ואמר להם: "בואו נלך לטייל בגני מעט ונשווחח על עניינים שונים".

הוא הלך אתם כמובן באותו כיוון, היכן שהיתה מונחת האבן הטובה המלוכלכת. אחד המבינים עבר עליה ולא שם לב והמשיך הלאה, והשני ראה והבחין בעין הטובה שלו שהאבן המלוכלכת הזאת היא אבן יקרה. תיכף ומיד עצר האיש מלכת והעיר לרוטשילד שכאן בבוץ נמצא אבן יקרה, הוציאה ומסרה לרוטשילד.

על אתר החליט רוטשילד שאותו הוא לוקח לעבודה, כי ודאי יהיה נאמן ומסור לעבודתו.

נמשל:

כך היו עם האבות הקדושים. אמרו חז"ל: "בן ארבעים לבינה", כשמגיעים לשנות הארבעים מקבלים דעת ובינה, ואז כבר יש לאדם את השכל הנכון והטוב. אומרת התורה: המעלה והמבינות הנכונה באה ליצחק בעת שנהיה בן ארבעים, ועל כן היה יצחק 'מבין' גדול להבין את ערכה של האבן הטובה – צדקותה של רבקה אמנו, הגם שאבן טובה זו היתה מלוכלכת בבוץ – בגוע זול, אבל היא בעצמה היתה מרגלית ואין ערוך לגדולתה, וזכתה שיצחק יתפלל שיהיה לו זרע של קיימא ממנה, כי צדקת גדולה היתה.

(משלי ישורון)

דבר בעתו

ערב ר"ח שחל בשבת

- השבת שחל ע"ה מפטירין "בן שבע שנים" וכו"ל, ואין אומרים "אב הרחמים" ו"צדקתך" במנחה.
- בשבת זו, כיון שבמוצ"ש חל ר"ח ראוי לסיים אכילת הפת בסעודה שלישית לפני לילה.
- המסיים אכילת הפת לפני לילה לכו"ע מזכיר רק רצה בבהמ"ז, אף שמברך אחר לילה.
- אם אכל כזית פת בסעודה שלישית אף אחר לילה נחלקו האחרונים: למג"א יזכיר רק יעלה ויבוא בבהמ"ז, ולט"ז יזכיר גם רצה וגם יעלה ויבוא [והט"ז לא חשש לתרתי דסתרי משום שקודם מזכיר רצה לשבת שיוצאת, ואח"כ יעו"י משום שנכנס ר"ח] והמ"ב לא הכריע [עין שו"ת הלכות סי' קפח].
- אם טעה והזכיר יעלה ויבוא לפני שאמר "רצה", אף לט"ז לא יזכיר עוד "רצה" [דכאן כבר היה תרתי דסתרי] [פמ"ג במשב"ז].
- שכח ולא הזכיר רצה ואף לא יעו"י, ונזכר אחר בונה ירושלים, יאמר ברכת אשר נתן ראשי חדשים וכו', אך לא יזכיר של שבת (ביחל סוסי קפ"ח ד"ה מ)

ועל מנוחתם יקדישו את שמן

הננו להודיע לציבור הק' על חיזוק לימוד התורה
בלילי השבתות הארוכים של ימות החורף,
ובאים אנו בקריאה של חיבה לכבודה של תורה
להגביר חיילים לתורה

ולהקבץ יחדיו בבית המדרש בלילי שבת
להגדיל תורה ולהאדירה

* * *

בתנחומא: זיקהל משה' – בעלי אגדה היו אומרים: מתחלת התורה ועד סופה אין זה פרשה שנאמר זה קהלה זראשה אלל פרשה זו בלדה, ולמה כך? אמר הקב"ה למשה: רד ועשה לי קהלות גדולות בשבת, כדי שילמדו כל הדורות הבאים לחריך להקהיל קהלות בכל שבת להכנס בנתי כנסיות ונתי מדקשות ללמוד בהם תורה לרבים.

(בית יוסף אורח חיים סימן רצ)

שתייה חמה לכבוד הלומדים

סדר "אבות ובנים" יתקיים אי"ה בלילי ש"ק

בין השעות 8:00 - 10:30

שעה מתוק זה

ואת בנוסף לסדר "אבות ובנים" המתקיים לאחר תפילת שחרית

תזכורת!!

לא לאלו שעדיין לא פרעו התחייבויותיהם
מהימים הנוראים ושאר נדרים ונדבות
אמצק ואמצן כולנו – כרי נוכח אהמיק

עצב השבת

הרב אליעזר הם שליט"א

לע"נ סבו, הרב אליעזר ב"ר אברהם זצ"ל

בזכות מצוה גדולה זו יזכה לרוות מכל יוצאי חלציו רוב נחת ברוחניות ובגשמיות וברכה ושפע והצלחה בכל מעשה ידיו

